

Ce am văzut eu în Mănăştur

Comunicarea impresiilor lăsate de un loc străin, fie acesta oricare, se arată a fi întotdeauna o întreprindere delicată; cititorul află adeseori mult mai multe despre cel care vorbeşte decât despre locul descris, acesta fiind transformat prin filtrul unei priviri, al unei culturi, al unei personalităţi. Totuşi, ceea ce trebuie să fac e simplu: să mă duc în cartierul Mănăştur, periferia Clujului, şi apoi să-mi povestesc impresiile. Însă acest loc va stârni amintirea altor impresii, cunoscute doar de mine, iar aceste ecouri vor fi strict personale. Deja cuvântul ăsta: periferie. Pentru mine el evocă alte periferii, spaţii reale străbătute în cursul peregrinărilor mele. Însă acest cuvânt mai evocă, la fel ca pentru cei mai mulţi oameni, şi un spaţiu simbolic, o imagine vehiculată de filme, de o întreagă mitologie colectivă. Nişte stereotipuri. Eu am trăit într-o periferie timp de patru ani, într-o periferie franţuzească. Purta un nume tipic de periferie, un nume gândit să o protejeze, cu naivitate (sau cinism), împotriva oricărei aure negative. Dar numele acesta nu păcălea pe nimeni, căci nimeni nu voia să locuiască în periferia nanteză Bellevue. Şi totuşi, mie mi-a plăcut să trăiesc în Bellevue. Acolo am fost foarte fericită. Nu asta mi se cere să povestesc astăzi, însă Bellevue va rămâne reprezentarea mea dintâi. Cât de cât mai năruită, în favoarea oraşelor pe care le-am străbătut, însă tot prezentă.

Mă uit acum, pe harta Clujului, la planul cartierului Mănăştur. La sud-est de râul care străbate oraşul, un labirint de străzi, drepte sau cotite, nişte circumvoluţii care, sunt sigură, o vor face să se piardă pe plimbăreaţa zăpăcită ce-s eu. Să te pierzi într-un loc oarecare este cea mai bună metodă pentru a-l descoperi. Aşadar, mă resemnez să mă pierd prin Mănăştur. Suntem într-o duminică, o foarte frumoasă duminică de toamnă. Mai întâi trec peste râu, apoi prin parcul care se găseşte la nordul cartierului. E un parc ce adăposteşte numeroase terenuri de sport: fotbal, baschet, tenis ... Intrarea se plăteşte, ceea ce mă cam surprinde neplăcut. În duminica aceasta parcul e foarte frecventat, de alergători singuratici, de stoluri de copii, de familii întregi. Strigăte, râsete, lumea se agită şi totul e foarte bine. Iacă-i pe unii care la noapte vor dormi pe cinste. Mă uit la ei cum se joacă, şi mă mir că toate terenurile de joacă din lume fac acelaşi zgomot. Îi aud şi îi aud pe puştanii din Bellevue înfierbântându-se în jurul coşului de baschet (distrus cu regularitate), pe acel dreptunghi de asfalt pictat în dreptul zidului de imobile. Apoi îi aud pe cei din Skopje, care *făcuseră* un coş de baschet la poalele zidului lor şi care se înfierbântau la fel de mult. Îi aud pe cei din Pristina, puştii aceia care jucau fotbal pe terenul viran unde se improvizase mausoleul de doi bani al lui Ibrahim Rugova.

Cobor pe strada Plopilor şi o pornesc pe strada Primăverii. Ia te uită, asta-i ciudat, aici au vrut să dea un nume de anotimp, de floare, de ceva legat de «natură» ... Cum poţi să

știi că ești la periferie? Cum știi că ai trecut de acest hotar? Atunci când apar blocurile de locuit, pe o parte și pe cealaltă a bulevardului? Când locuitorii au un aer mai sărac, par mai puțin bine îmbrăcați? Mașinile nu mai sunt chiar noi? Nu știu. Atâta știu că sunt în Mănăștur, că e o vreme foarte frumoasă, că mă întâlnesc cu perechi care se țin de mână, cu femei care împing cărucioare. Totul e pașnic, fețele sunt deschise.. Nimic de remarcat. Mă aflu pe strada Primăverii. Remarc imediat, chiar lângă trotuar, un Christos pe cruce, o cruce abia cu ceva mai înaltă decât un om, pictată în culori vii. Am mai văzut deja multe în România, dar așa, între bulevard și imobile, asta mă surprinde.. E prima din această plimbare, voi mai întâlni și altele. Toate înconjurate cu buchete de flori, cu flori de grădină. Pe fiecare, Christos poartă aceeași eșarfă albastră peste solduri, iar trăsăturile lui nu trădează suferința. Pare că doarme.

Ceva mai încolo, pe partea cealaltă, între imobile și trotuar, o ceată veselă s-a răspândit pe un spațiu de joacă nou-nouț vopsit în culorile primare. M-aș duce și eu să mă dau în leagăn sau să pun la încercare marele tobogan galben, dar ... Taman alături se află o biserică tot mare, încă în construcție. Ferestre oarbe, înalte și înguste și niște cupole de cupru strălucesc în soare. Prezența religiosului îmi pare că e foarte marcată, poate și fiindcă ochii mei sunt profani. La Bellevue, Dumnezeu era discret, atât cel al catolicilor, cât și cel al musulmanilor. Cu toate acestea, era o biserică, ascunsă în dosul imobilelor și evident construită de același arhitect (care la ora asta precis că arde în iad pentru strădania pe care și-a dat-o). Nimic nu deosebea moscheele de te miri ce săli publice, poate numai încălțările din fața ușii. Îmi aduc aminte că toată lumea îi cunoștea pe preot și pe imam, fiindcă nu erau decât doi și tot ei organizau, fiecare pe moșia lui, meciuri de fotbal și alte jocuri pentru puștani. Pentru toți puștani. Aceiași de fiecare dată. O adevărată publicitate pentru Benetton.

Mă uit cu atenție la imobile. Sunt înalte, desigur, dar fațadele lor lucesc în soarele acestei după-amieze, cu toată sticlăria balcoanelor, ale balcoanelor foarte lungi. Ceea ce ne lipsea nouă atât de mult la Bellevue, balcoanele. Ce ironie ... În mod foarte ciudat, balcoanele acestea mă fac să mă gândesc, de-a valma, la atelierile pictorilor din Montmartre, la serele cu legume de la Nantes, la grădinile de iarnă englezești. Muchiile verticale de la balcoane sunt rotunjite, îmblânzind betonul. Mulțumesc celui care s-a gândit să «rotunjească unghiurile». Mă gândesc la acea aserțiune a lui Le Corbusier: «*unghiul drept este necesar, unghiul îndreptățit e legal*». Eh. Să trăiești în înălțimi și noaptea, de pe balconul tău, să poți cuprinde cu privirea luminile orașului. Să citești, să bei o cafea, să faci să crească ce vrei tu la tine pe balcon. Ridic nasul în sus și constat că, de fapt, este lume pe balcoane. Oameni care se uită la joaca pruncilor, la progresele de pe șantierul bisericii, sau la nimic.

Ies de pe strada Primăverii și mă pierd. Mă simt senină. Trotuarele sunt ele ceva mai cu hârtoape, dar nu se compară cu cele de la Atena, de pildă, unde doar o neconținută luare aminte te poate feri de un accident mortal. Copaci în fața fiecărui imobil, conifere, mesteceni, fagi și alți câțiva al căror nume nu-l cunosc. Toate trunchiurile sunt văruiute, ceea ce le dă un aspect curat, îngrijit. Adesea, de-a lungul pereților, uneori până la etajul doi, se cațără câte o viță, încărcată cu ciorchini de struguri negri. Trebuie să fii francez ca să pricepi cât de năucitor poate să fie așa ceva. În fața fiecărei intrări au fost plantate flori, margarete, dalii, câțiva trandafiri târzii. Aici nu e vorba despre municipalele noastre spații verzi, așa de triste cu peluzele lor meschine, cu compozițiile florale mortuare, ci despre o veselă harababură de grădină de la țară. În dosul acestei

vegetații, imobilele n-au decât să fie descojite, locatarii știu ce-i aia toamnă, cunosc culorile verii indiene.

Parterul imobilelor adăpostește adeseori câte un mititel «magazin alimentar», ale cărui teighele cu trufandale îmi aduc aminte de copilărie, când bunica «mă lua cu ea la băcănie». Totul era ca aici, cu ferigă de plastic artistic aranjată printre legume, ca să dea senzația de «natură». De altfel, băcănia era întotdeauna un pretext ca să se ducă să mai stea de vorbă cu băcanul și cu celelate cucoane. Aici, niște femei care ar fi putut fi prietenele bunicii mele acum douăzeci de ani, fac exact același lucru. Poate cu ton mai sus, dar sunt sigură că subiectele puse în discuție sunt aceleași. În fața unui «magazin alimentar», niște banane minunate stau călare pe balustrada scării. Intru să cumpăr ceva nimicuri și mă mir de organizarea care rentabilizează fiecare centimetru pătrat al etajerei. Am impresia că mă joc de-a vânzătoarea, cu atât mai mult cu cât vânzătoarea îmi zâmbește și îmi răspunde la fel de politicoasă ca în de-a cumpărăturile copilăriei mele.

Niște imobile înalte îmi plac, în ciuda arhitecturii lor minimaliste, prin culorile și designul foarte '70 al balcoanelor: bleu, portocaliu, violet. Un alt imobil, pe vremuri vopsit în bleu viu, și-a văzut zugrăveala dispărând în parte, pe întinderi mari care lasă la vedere cimentul dezgolit. Totuși, nimic asemănător cu pensiunea Vauquer, căci ochii mei văd în această fațadă un cer străbătut de nori. O duzină de băieți își mănâncă gustarea în fața unei intrări. Mă întâlnesc cu mulți copii zâmbitori, unii îmbrăcați de sport, cu o minge la picior. Niște fetițe se plimbă ținându-se de mână, toate îmbrăcate în roz. În Franța, dar nu numai în Franța, copiii nu mai sunt lăsați să se joace pe-afară. Ca în cântecul lui NTM. *Nu-ți lăsa băiatul s-o-ntindă, dacă nu vrei să-l prindă.* În schimb, aici, nu văd prea mulți tineri sprijiniți de ziduri. Câte unii, arborând soiul acela de coafură improbabilă și ținută pe loc cu o găleată de gel, discută fumând. Și așa ceva am mai văzut. Nimic ostil în atitudinea lor, absolut nimic. Pur și simplu nu le pasă de mine, chit că se vede de la o poștă că eu nu sunt de prin cartier. De ce ar fi ostili? Încă un stereotip asociat cu periferia, cu cuvântul «periferie». În Franța, n-am avut niciodată nici o problemă cu cei care sprijineau zidurile. Observ câteva inscripții, însă nimic elaborat serios, doar niște graffiti-uri infantile. Nume de îndrăgostiți, de jucători de fotbal. N-am impresia că ar fi ceva sloganuri politice, dar sunt departe de a fi scotocit în toate ungherele. Câteva drapele, ca peste tot, însă m-am obișnuit. Franța și Germania, pentru niște motive lesne de înțeles, sunt singurele două dintre țările pe care le cunosc eu (dar desigur că mai există și altele) în care nu găsești un drapel pe cap de locuitor.

Între șosea și trotuar, cel mai adesea, rânduri de copaci cu trunchiul alb. Pe jos, puține hârtii sau dejecții canine. Acestea fiind zise, umblând cu nasul în vânt, mai că nu calc pe un ditamai șobolan mort. Desigur că nu e prima oară când un șobolan, viu sau mort, îmi iese în drum, însă prezența acestuia îmi pare nepotrivită, având în vedere cât de senin și de surâzător mi se arată totul în jur. Dar nici asta chiar de tot. Într-un container de gunoi, un copil rom scociorăște cu o tijă de metal. Dau ocol fațadelor și pătrund într-o curte. Garaje de tablă, unul lângă celălalt. Un bărbat meșterește la Dacia lui. Imposibil să numeri Daciile astea. Mă distrează un eleron agresiv cu care a fost prevăzut portbagajul uneia dintre ele, o Dacia 1300. Sau flăcările pictate pe portiera unei alteia. Mașinile sunt ostenite, asta e evident, dar întreținute cu grijă. De asemenea, cele mai multe sunt garate de-a dreptul pe trotuarele fără copaci, și cele mai multe dintre cele mai multe încearcă să dea peste mine. Sub pretextul că eu mă uit în toate direcțiile, mai puțin înaintea mea.

Taman în mijlocul unei curți, o cafenea mititică vopsită în verde anason, lasă la vedere, prin ușa deschisă, niște bărbați care stau de vorbă, cu câte o bere în mână. Asta am mai văzut. Remarc, de-a lungul streșinii cafenelei, niște becuri colorate, stinse. Mai erau și de-a lungul străzii Primăverii. Neîndoielnic, sunt podoabe de Crăciun, care sunt lăsate la locul lor tot timpul anului. Asta îți dă impresia că imediat urmează ceva sărbătoare. În timp ce mă pierd tot mai mult prin încâlcitura de străzi, o mireasmă aromitoare de tocăniță îmi gădilă nările. Îmi aduc aminte dintr-o dată de descumpănirea voluntarilor de la băcănă comunitară din cartierul meu. Ei distribuiau tot felul de alimente celor mai neajutorați, produse dăruite de legumicultorii nantezi sau de marii distribuitori. Cu câteva rare excepții, nimănui nu-i trebuiau legume proaspete, cum ar fi dovleceii sau fasolea verde. Pur și simplu deoarece majoritatea celor născuți în acel cartier nu știau cum să le gătească. Cu naivitate, sper că marele supermarket Kaufland care se găsește la colț nu va ucide tot ce e «magazin alimentar». De altfel, acolo e deschis și duminica, iar mulți dintre locuitorii Mănășturului și-au făcut din el ținta promenadei duminicale.

Până la urmă, am impresia că mă plimb printr-un sat vertical, în care mișună o veselă însuflețire de după-masă de duminică. Fragmente de muzică ajung la mine prin ferestrele deschise ale apartamentelor, sau din cele câteva mașini care trec prin preajmă. Muzică populară, care răsună exact ca și turbo-folk-ul balcanic. Îți mai clătește urechile de rap și de R'n'B.

Mi-a plăcut să umblu prin Mănăștur. Nu mă așteptam la nimic, nu mă temeam de nimic, în ciuda faptului că locuitorii din Cluj îmi prezentaseră acest cartier ca lipsit de interes. Adeseori am auzit spunându-se, de către străinii care vizitaseră ori traversaseră orașul, ceva de genul: « Clujul e simpatic, mai puțin periferia, super socialo-deprimantă». Eu nu sunt de acord. Trecând prin acest filtru subiectiv al privirii mele, Mănășturul mi-a trezit amintiri, niște amintiri puțin mai kitsch, dintr-o epocă în care vecinii se cunoșteau între ei și stăteau de vorbă, în care copiii se jucau pe-afară, în care miroasea bine ce se gătea duminica. ... Poate că asta se datorează și faptului că locuitorii din Mănăștur sunt proprietarii locuinței lor și asta fiind, ei doresc să o întrețină și să se simtă bine la ei acasă. Și să facă în așa fel încât un străin să se simtă bine la ei acasă. Nu știu cum e. De asemenea, mi-am făcut o părere despre ce poate deveni o arhitectură atât de violentă pentru om, cum e cea de la periferie, atunci când ea este asociată cu natura, cu o cultură rurală, cu această viață comunitară pe care o simți adânc ancorată peste tot în România, până și la periferie. Încă o dată, nu știu cum e. Am încercat doar să-mi împărtășesc impresiile.